

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

2. De peccatorum differentijs in communi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

aliquando aliqua ex parte est in manu nostra, licet non totaliter. Et tunc grauius, vel leuius peccatum est, quo magis, vel minus est voluntarius actus, vel recessus. Vide igitur quid peccatum sit: est enim recessus voluntarius à diuino præcepto, cui conformare tenemur vitam, & operationes nostras. Tertium est, si homo sciat, vel scire teneatur se agere contra regulam, unde ignorantia efficit inuoluntarium, & excusat à peccato, quando non est crassa.

De peccatorum differentijs in communi.

CAPVT II.

Aliquot peccatorum diuisiones, si non omnes, saltem quæ ad nostrum faciunt institutum, prosequi oportet. Et primo, peccatum diuiditur in mortale ex genere suo, & veniale ex genere suo. Pro quo notandum est, quod bifariam contingit à regula diuina recedere: Vno modo agendo contra ipsam regulam: altero, non agendo secundum regulam, sed præter eam. Ab vna enim via recedere possumus, aut contrariam sequendo viam, aut diuersam. Ille agit contra præceptum, qui oppositum præcepti facit; ille verò præter, qui aliquid facit, quod licet non sit contra præceptum, non tamen tendit in finem præcepti, qui Deus est: ver. gra. qui occidit, agit contra præceptum, *Non occides*: qui verbum otiosum, aut mendacium iocosum dicit, non omnino contra præceptum facit, tamen facit aliquid, quod in Deum non est ordinatum. Id totum, quod contra præceptum est, dicitur mortale ex genere suo, quia ex se inductiuum est mortis spiritualis, quæ est ablatio gratiæ, si esset. Id verò quod est extra præceptum, veniale ex genere suo dicitur: peccatum quidem est, quia est recessus à regula, sed ex se gratiæ ablatiuum non est: Deus enim gloriofus non obligauit omnes actiones nostras sub præcepto, sed quasdam alias multas reliquit; sed nos debemus eas secundum nostrum finem exequi, quod non facientes, peccamus venialiter. Notandum tamen est, quod non omne mortale ex genere vere est mortale, id est, auferre gratiam sufficiens est: sicut etiam non omne veniale ex genere, verè est veniale; nam gratiam auferre sufficit aliquando. Explico primum; Mortale ex genere duplici ex causa non est vere mortale, sed sit veniale per accidens.

Prima est, ex leuitate materia: vnde furari, ex genere mortale est, tamen furari quid minimi valoris, non est mortale, nisi sit maior quantitas materia.

Altera causa est ex actus imperfectione, quando non perfecte deliberatus, & voluntarius, licet aliquid sit voluntarium, vt in subito motu volendi vindictam, vel aliquid malum committendi contra præceptum, cum non adest plena libertatis potestas: si tamen aliqua sit, quia intercedit mora aliqua breuis, vnde aliqua negligentia est, licet non notabilis, tunc est veniale. Si tamen plena esset potestas, esset mortale. Explicet secundum: Multis enim casibus, quod ex genere suo est veniale, potest per accidens fieri mortale.

Primò, si vltimus finis in veniali constituitur, quod si quis ita actum venialem exequitur, quod paratus est, etiam si mortalis esset, exequi, tunc mortale est, licet sit verbum otiosum, vel vanum.

Secundò, cum ordinatur in peccatum mortale ratione finis, fit tunc mortale: vt qui mendacium dicit leue propter adulterium, mortaliter peccat.

Tertiò, quando sequitur aliquod peccatum mortale, de quo constat, licet non ordinetur in ipsum, vt si quis sciens scandalum graue sequi, si mendacium leue dicat, & dicit, mortaliter peccat.

Quartò, si est conscientia erronea. Qui enim putat se peccare mortaliter in verbo otioso, si id proferat, mortaliter peccat: iam enim iste animus habet peccandi mortaliter, licet ille actus non erat verè peccatum mortale, Non solum hoc fit in actu veniali, sed etiam in actu bono. Si quis enim putaret se peccare mortaliter, audiendo sacrum in die festo, mortaliter peccat, si audiat: etiam mortaliter peccat, si non audiat: nam tenetur deponere conscientiam erroneam, & scire non esse peccatum, sed præceptum. His igitur causis veniale ex genere, fit mortale per accidens.

Iterum diuiditur peccatum in communi in peccatum omissionis, & commissionis.

Præcepta enim hominibus imposita quædam sunt affirmatiua, ipsos ad operandum obligantia, vt præceptum de diligendo Deum, & proximum, sacroq; audiendo, & alia huiusmodi: quædam sunt ab aliquo actu retrahentia, & prohibentia, vt, non occides, non machaberis, & alia multa. Cum peccatum est contra negatiuum præceptum, commissio est: cum vero

contra affirmatiuum, aliquando omiffio, aliquando commiffio est. Omiffio est, cum non operamur, quod præceptum in iunxit, vt, non diligendo Deum, cum tenemur: commiffio, cum actum contrarium habemus, vt si quis Deum odio habeat. Vt plurimum tamen affirmatiuorum præceptorum sunt omiffiones. In venialibus etiam aliquando est commiffio, aliquando omiffio. Commiffio, cum actus reperitur inordinatus extra diuinum præceptum, vt mentiri iocosè, otiofum verbum dicere. Omiffio, cum operationis conuenientis defectus est, vt, aliquibus diuinis inspiratio nibus non respondere, nec operari aliquod bonum, cum possit quis operari, licet nõ obligetur ex præcepto. Attendere autem hic oportet, quod aliquando in peccato omiffionis est aliquis actus voluntatis, qui fertur in ipsam omiffionem; vt qui nollet audire sacrum die festo. Aliquando est actus voluntatis, qui fertur in id, vnde sequitur omiffio, vt qui voluit tota die dormire, vnde sequitur, vt sacrum non audiat. Aliquando nullus reperitur actus talis, vt qui oblato tempore confessionis, ad quam tenetur, profus non vellet confiteri, nec nollet, sed relinqueret. Sæpe tamen omiffio cum aliquo actu est; siue tamen sit, siue non sit, nisi aliunde ignorantia, vel alia causa excuset, peccatum est.

Tertiò, diuiditur peccatum, in peccatum cordis, & peccatum oris, & peccatum operis. Non est ista distinctio variorum peccatorum, quasi vnum peccatum sit cordis, aliud oris, sed vnum est peccatum varios habens augmenti gradus.

Primò enim peccatum committitur, cum est voluntatis deliberatæ consensus, vt qui vult hominem occidere, committit peccatum, sed aggrauatur, cum ad opus peruenit. Similiter, qui verbo maledicit, prius in voluntate peccat, post in verbo peccatum auget. Aliquando sunt peccata diuersa ista tria, cum diuersorum peccatorum materiæ sumuntur, vt maledicentia, quæ in verbo consistit, superbia interius concepta in corde, & homicidium in opere, sunt quidem tria peccata diuersa, sed cum eadem est materia, tunc vnum peccatum est, sed plures augmenti gradus. Hæc distinctiones peccatorum sufficiant: quamuis enim aliæ sint multæ, tamen ad propositum præsens non attinent, ob id relinquuntur.